GRIT Erasmus+

TOOLBOX

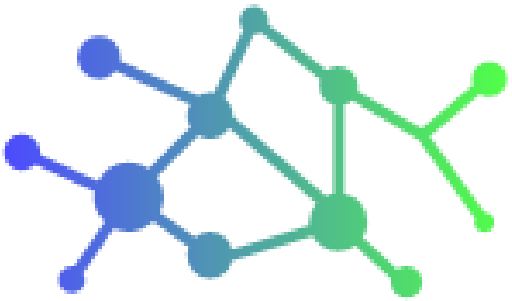

GRIT | Growth Mindset

Tackling ESL

De tools in deze toolbox verkennen hoe leerlingen omgaan met …

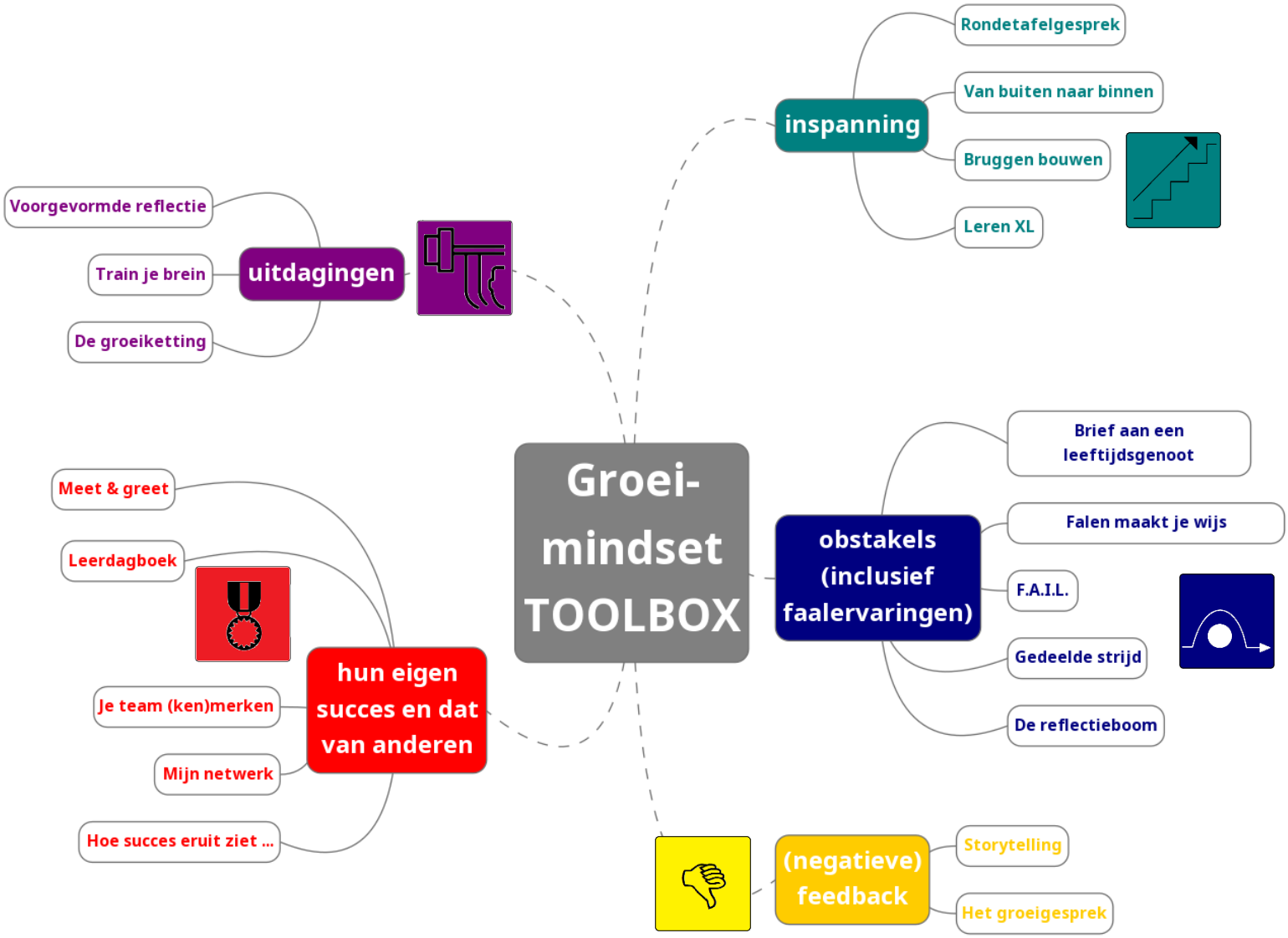

Leerdoelen die doorheen *alle* tools lopen, worden besproken in de handleiding.

Suggesties voor digitale klassen

De voorgestelde tools werden ontwikkeld voor de pandemie en zijn bedoeld om gebruikt te worden in 'live' lessen. Toen de lockdown begon, beslisten we om aan elke tool instructies toe te voegen die het gebruik ervan in **afstandsleren** zullen vergemakkelijken. Omdat interactie tussen leerkracht en leerlingen essentieel is voor elke tool, stellen we voor om een keuze te maken uit de apps voor 'virtuele klaslokalen' hieronder. Afhankelijk van de mogelijkheden van de app zal ook online samenwerking in kleinere groepjes (zogenaamde breakout rooms) mogelijk zijn.

Gelieve rekening te houden met het volgende:

- We hebben toepassingen voorgesteld op basis van onze eigen ervaringen maar jullie kunnen bekend zijn met apps die jullie beter liggen, waarmee jullie al gewerkt hebben, waartoe jullie school toegang heeft, enz. Het is niet de kwaliteit van de software maar die van het onderwijs die het verschil zal maken. Gebruik dus de apps die jullie in staat zullen stellen om jullie leerdoelen te bereiken. Deze lijst is verre van volledig maar kan een startpunt zijn om de mogelijkheden te verkennen rond het stimuleren van een groeimindset bij jullie leerlingen, van thuis uit.
- Afstandsleren en online lesgeven nemen meer tijd in beslag, dus trek meer tijd uit dan beschreven onder de hoofding 'Timing'.
- Contacten en een positieve interactie onderhouden met je leerlingen is nóg belangrijker nu er meer online wordt lesgegeven.
- Probeer af te wisselen tussen verschillende soorten werkvormen en activiteiten om online moeheid te voorkomen.

Voorgestelde toepassingen, met een omschrijving van hun kenmerken (afkomstig van de apps zelf):

Virtuele klassen	
BigBlueButton	**BigBlueButton** is een open-source toepassing die leraars in staat stelt om in interactie te gaan met hun leerlingen en met hen samen te werken via chat, audio, video en veel meer.
Google Meet	Videovergaderingen in **Google Meet**: gebruik makend van je browser, deel je video's, je bureaublad en presentaties met leerlingen.
Microsoft Teams	**Microsoft Teams** is een communicatieplatform voor bedrijven dat mogelijkheden biedt tot chat- en videovergaderen, opslag van bestanden en de integratie van applicaties.
zoom	**Zoom** helpt bedrijven en organisaties hun teams samen te brengen in een eenvoudige omgeving om meer gedaan te krijgen. Hun betrouwbare cloudplatform voor video, spraak, het delen van inhoud en chat werkt op mobiele apparaten, desktops, telefoons en kamersystemen.

Video's, beelden en ideeën delen	
Doodly	Met **Doodly** kun je onbeperkt whiteboard-, schoolbord-, greenboard- en zelfs glassboard-doodle-video's maken. Selecteer gewoon een doodle-afbeelding, klik en sleep ze naar het canvas en Doodly zal automatisch de afbeelding voor je tekenen.
FLIPGRID	**Flipgrid** is een eenvoudige, gratis en toegankelijke videodiscussie-ervaring die bruikbaar is van in de kinderopvang tot bij docenten, studenten en gezinnen. Maak een onderwerp en betrek je gemeenschap … werk samen!
Google Docs	Met **Google Documenten** kan je tekstdocumenten rechtstreeks in je webbrowser maken en bewerken - er is geen speciale software vereist. Sterker nog, meerdere mensen kunnen tegelijkertijd werken, je kan de wijzigingen van mensen zien terwijl ze deze aanbrengen, en elke wijziging wordt automatisch opgeslagen.
Google Forms	Beheer evenementregistraties, maak een snelle opiniepeiling en nog veel meer. Met **Google Formulieren** kan je enquêtes rechtstreeks in je mobiele of webbrowser maken en analyseren - geen speciale software vereist.
Jamboard	Een digitaal whiteboard voor samenwerking maakt het gemakkelijk om onbeperkt te creëren en ideeën in realtime te delen. **Jamboard** verplaatst het whiteboard naar de cloud.
Kahoot!	**Kahoot!** is een spelgebaseerd leerplatform waarmee u in enkele minuten leerspellen of triviaquizzen kunt maken, delen en spelen.
lino	**lino** is een online webplaknotitieservice die kan worden gebruikt om memo's, takenlijsten, ideeën en foto's overal op een online webcanvas te plaatsen.
Lucidchart	**Lucidchart** is een visuele werkruimte die diagrammen, gegevensvisualisatie en samenwerking combineert om het begrip te versnellen en innovatie te stimuleren. Met deze intuïtieve, cloudgebaseerde oplossing kan iedereen visueel werken en in realtime samenwerken tijdens het bouwen van stroomdiagrammen, mockups, UML-diagrammen en meer.
Mentimeter	**Mentimeter** is gebruiksvriendelijke presentatiesoftware die door meer dan 25 miljoen mensen wordt gebruikt. Met Mentimeter kun je leuke en interactieve presentaties maken. Zij helpen je om je evenementen, presentaties, lezingen en workshops innovatief en gedenkwaardig te maken.
MindMup	**MindMup**: gratis online mindmapping. Het meest productieve online mindmapcanvas op internet.

padlet	**Padlet** is een online virtueel informatiebord, waar studenten en leraars kunnen samenwerken, reflecteren, links en afbeeldingen kunnen delen op een veilige locatie. Met Padlet kunnen gebruikers een verborgen muur maken met een aangepaste URL. Padlet-makers kunnen ook berichten modereren, berichten verwijderen en hun bord 24/7 beheren.
Pinterest	**Pinterest** is een visuele ontdekkingsmotor voor het vinden van ideeën zoals recepten, huis- en stijlinspiratie en meer. Met miljarden pins op Pinterest vind je altijd ideeën om inspiratie op te doen. Als je pins ontdekt die je leuk vindt, bewaar ze dan op borden om je ideeën georganiseerd te houden en ze gemakkelijk terug te vinden.
pixabay	**Pixabay.com** is een website voor het delen van digitale fotografie, illustraties, vectorafbeeldingen, filmbeelden en muziek onder de Pixybay-licentie. Alle inhoud op Pixabay kan gratis worden gebruikt voor commercieel en niet-commercieel gebruik in print en digitaal, behalve in de gevallen vermeld in "Wat is niet toegestaan".
SNAPPA	**Snappa** maakt het gemakkelijk om elk type online afbeelding te maken. Maak en publiceer afbeeldingen voor sociale media, blogs, advertenties en meer!
Trello	**Trello** is een samenwerkingstool die je projecten in borden organiseert. In één oogopslag vertelt Trello je waaraan wordt gewerkt, wie waaraan werkt en waar iets zich in een proces bevindt.

Overweeg het betrekken van **ouders**: je kunt het werk van leerlingen (mindmaps, padlets) delen met hun ouders, hen uitnodigen om te fungeren als rolmodel (bijv. a.d.h.v. de tool *Meet & greet*) of een deel van hun netwerk (bijv. *Mijn netwerk*), om hun succes te bespreken met hun kinderen (bijv. *Hoe succes eruitziet …*) of hun mislukkingen (bijv. *Falen maakt je wijs*) of om toezicht te houden op een agenda waarin ze hun doelen bijhouden (bijv. *De groeiketting*). Respecteer altijd de autonomie van leerlingen en raadpleeg ze voordat je hun ouders uitnodigt. Houd er rekening mee dat een te sterke nadruk op de rol van de ouders bij het werken met de oudste leerlingen contraproductief kan zijn.

Wat kan je terugvinden in de tools hieronder?

De titel van de tool

Een logo dat verwijst naar een van de vijf sleutelbegrippen in het Growth Mindset-concept

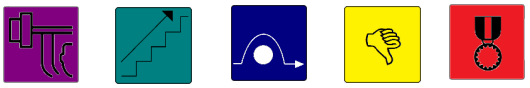

DOELEN

Voor leraars

- **Wat leraars kunnen bereiken, expliciet verwijzend naar het SLEUTELELEMENT waar leerlingen leren mee om te gaan (zie mindmap op pg. 2).**

Voor leerlingen

- **Een aantal doelen die leerlingen kunnen bereiken.**

Een gedetailleerde omschrijving van de werkwijze.

Materialen
Een omschrijving van de nodige materialen in de analoge versie.

Tijd
Een inschatting van de tijd die nodig is voor de analoge versie.

Suggesties rond hoe de tool gebruikt kan worden bij afstandsleren en in virtuele klassen.

Een uitnodiging om ons 1-minuut-**feedback** te geven nadat je de tool gebruikt hebt, door de QR-code te scannen. Je kan ook klikken op https://forms.gle/zZqzmowZXqk8CNUG8 . Alvast bedankt!

Rondetafelgesprek

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de INSPANNING die leerlingen leveren op vlak van buitenschoolse activiteiten zoals sport, hobby's, … .**

Voor leerlingen

- **reflecteren over bewandelde (school)loopbanen en de eigen verwachtingen voor de toekomst.**
- **reflecteren over uitdagingen en succes op deze paden.**
- **bespreken van mogelijkheden om faalervaringen om te buigen in succeservaringen.**

Een groep van 4 tot 12 leerlingen wordt uitgenodigd om (per leerling) een voorwerp mee te brengen dat belangrijk is voor hen (bv. sportuitrusting, een sieraad, een afbeelding, een kledingstuk, kunst of een souvenir). Het gesprek start met de vragen over het voorwerp hieronder en wordt daarna naar de centrale vraag voor leerlingen geleid: wat zijn hun eigen waarden, ambities en ervaringen in relatie met de waarden, ambities en ervaringen op school?

De klasgenoten worden door de leraar uitgenodigd om op respectvolle en constructieve wijze de kwaliteiten van medeleerlingen te benoemen die hun in staat stelt om de benoemde ambities te verwezenlijken en uitdagingen het hoofd te bieden.

- Wat is het voorwerp?
- Waarom is het belangrijk voor jou?
- Waarom is het belangrijk om hieraan vast te houden? (Deze vraag peilt naar de 'inspanning' die leerlingen leveren op bepaalde vlakken van hun leven.)
- Welke zaken op school zijn belangrijk voor jou?
- Hoe kan je deze behouden/bereiken?

Materiaal
Ronde of vierkante tafel met stoelen
Object door de leerlingen meegebracht naar de klas

Tijd
20-45 minuten

De online versie van deze tool is ideaal voor het opbouwen van een samenhorigheidsgevoel. De leraar en de leerlingen ontmoeten elkaar in een **virtueel klaslokaal**. Zorg ervoor dat je het aantal leerlingen dat de vergadering bijwoont of de virtuele **whiteboards** gebruikt, beperkt om de activiteit efficiënt en effectief te houden. Leerlingen kunnen worden uitgenodigd om de eerste twee vragen in tweetallen te bespreken (bijvoorbeeld in brainstormruimten of aparte **breakout rooms**). In plaats van alleen een object mee te nemen, kunnen leerlingen afbeeldingen en tekeningen delen en/of hun stem of zichzelf opnemen.

Van buiten naar binnen

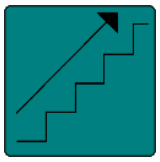

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de sterktes die leerlingen in zichzelf onderkennen, de leerstrategieën die ze gebruiken en de INSPANNING die ze leveren voor dat leren.**

Voor leerlingen

- **het verband leggen tussen leren buiten en binnen de school.**
- **bespreken dat er verschillende soorten leren zijn (formeel, informeel, niet-formeel).**
- **goede leerstrategieën onderkennen.**

1. Speed dating: De leerlingen worden in twee rijen tegenover elkaar gezet. Gedurende een minuut per paar mogen zij elkaar bevragen: “Waar ben je goed in?”, “Waarin ben jij succesvol?”. Beide leerlingen moeten de vraag beantwoorden. Na een minuut schuift een rij een plek op met dezelfde vraag, enz.

2. In groepjes van drie bespreken de leerlingen de begrippen formeel, niet-formeel en informeel leren (en geven er in hun eigen bewoordingen mogelijke voorbeelden van, aan de hand van Appendix 1). Hierbij ontwikkelen de leerlingen het bewustzijn dat leren niet alleen in de klas/op school plaatsvindt.

3. Leerlingen bespreken in dezelfde groepjes de voorbeelden en leerervaringen binnen en buiten de school (leren in een formele, niet-formele en informele context) waarbij ze de vraag proberen te beantwoorden: ‘Hoe werd er geleerd?’ (gericht op leerstrategieën), bv. het leren van een andere taal d.m.v. het volgen van *Games of Thrones* (buiten de school), naast het leren van een vreemde taal op school.

4. Leerlingen gaan in gesprek over de volgende vragen:
   a) Welke manier van leren was het effectiefst (werkte het best) en waarom?
   b) Welke manier van leren is belangrijk voor jou? En waarom?

De leraar begeleidt het proces door processen te duiden en te verduidelijken als leerstrategie.

5. Iedere groep maakt een mindmap van alle inzichten en hangt die aan de muur.

6. Leerlingen bekijken de posters (bv. aan de hand van een ‘postersessie’). Ze bereiden een antwoord voor op de vraag: Welke leerstrategieën kunnen gebruikt worden op school? Leerlingen keren terug naar hun groepjes en delen de antwoorden en kiezen vervolgens een van de strategieën (de meest aantrekkelijke of populaire).

7. Leerlingen maken van deze belangrijkste strategie met haar kenmerken en effecten een wervende slogan/reclamecampagne.

Materiaal
Hand-out met drie definities voor elke groep (zie Appendix 1)
Flipcharts
Markeerstiften
Plakband

Tijd
60 minuten

De leraar en de leerlingen ontmoeten elkaar in een **virtueel klaslokaal**. Stap 1: een virtueel **whiteboard** of een andere toepassing waarin aantekeningen gemaakt kunnen worden, kan gebruikt worden door leerlingen om hun antwoorden op te schrijven. Stap 2: in brainstormruimten of nieuwe **breakout rooms**/groepen kunnen studenten discussiëren in kleinere groepen. Stap 5: het virtuele whiteboard stelt leerlingen in staat om samen te werken. Als alternatief maken ze een **mindmap**, waarop ze samenwerken, en delen ze hun resultaat op een virtueel whiteboard in stap 6.

Bruggen bouwen

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de INSPANNING die leerlingen leveren op vlak van buitenschoolse activiteiten**.

Voor leerlingen

- **het verband leggen tussen leren binnen en buiten de school.**
- **bespreken hoe vaardigheden die aangeleerd moeten worden op school geleerd kunnen worden op verschillende manieren en plaatsen (vb. door buitenschoolse activiteiten (een verband wordt gelegd tussen formeel en informeel leren)).**

Kinderen en jongeren blijven leren en nieuwe dingen ontdekken na school. Velen nemen deel aan activiteiten die hen nieuwe vaardigheden aanleren. Zo leren ze een instrument of doen ze aan sport. Daarnaast worden ze voortdurend blootgesteld aan nieuwe informatie. Ze hebben overal en altijd toegang tot een eindeloze stroom aan informatie. Zelfs buitenspelen met vrienden of spelen op de computer kan een leerervaring zijn. Leren buiten de school wordt beschouwd als een vorm van informeel of niet-formeel leren.

De competenties die op school nodig zijn, kunnen op verschillende manieren worden verworven. De hobby's en interesses die we elders ontwikkelen kunnen leiden tot vaardigheden en bekwaamheden die nuttig zijn in de klas. Ze kunnen de nieuwsgierigheid naar verschillende onderwerpen aanwakkeren. Kennis opgedaan door buitenschoolse activiteiten is vaak op de een of andere manier gerelateerd aan de vakken. Deze activiteiten kunnen ook nuttig zijn bij het aanpakken van problemen waar leerlingen mee te maken hebben, zoals bijvoorbeeld een gebrek aan concentratie.

Succes op school wordt ondersteund en aangemoedigd door buitenschoolse activiteiten wanneer het verband tussen die activiteiten en de school duidelijk gemaakt wordt. Door verbanden te leggen tussen wat we bestuderen op school en onze hobby's, kunnen we het belang beginnen inzien van onze schooltaken en studeren leuk maken.

1. De leerkracht vraagt iedereen om een buitenschoolse activiteit op te schrijven waarvoor ze geïnteresseerd zijn of die ze regelmatig doen.

2. Dan gaan de leerlingen in groepen staan volgens hun gemeenschappelijke interesse. In de ene hoek staan bijvoorbeeld mensen die in een theaterclub zitten en in de andere hoek zijn er mensen die van videospelletjes, muziek(instrumenten) of sport houden. Er kunnen zo veel groepen zijn als ze willen. Mensen die meerdere interesses hebben, kunnen kiezen voor de interesse waaraan ze de meeste tijd besteden.

3. De leerlingen schrijven nu gedurende vijf tot tien minuten individueel over de gekozen activiteit. Ze noteren de verschillende deelvaardigheden van de activiteit en wat ze allemaal hebben bijgeleerd. ('Stel dat je theater volgt buiten de school. Je beschrijft eerst de activiteit: het omvat het elke week naar de repetitie gaan, het onthouden van tekst, acteren, enz. Vervolgens schrijf je over de vaardigheden die je dankzij deze activiteit hebt opgedaan. Dat wil zeggen dat je nu bijvoorbeeld weet hoe je je adem onder controle moet houden of een toespraak moet houden voor een menigte.')

4. Elke groep voert een groepsgesprek van zo'n tien minuten. Ze bespreken wat ze geleerd hebben tijdens hun activiteit en op welke manier deze activiteit relevant is voor de vakken op school (teamgeest, voordracht, historische kennis, ...).

5. Ze verklaren hoe deze specifieke activiteit verband kan houden met het leren op school door, indien mogelijk, persoonlijke voorbeelden te geven. Ze kunnen ook bedenken hoe ze de band tussen de gekozen activiteit en school kunnen versterken.

6. Na de groepsdiscussie delen de leerlingen hun conclusies met de klas. Elke groep geeft een presentatie van 5 minuten over hun activiteit, wat ze hebben geleerd en hoe dit zich verhoudt tot de vakken op school.

7. Deze tool kan ook als wedstrijd worden ingezet. Elke groep argumenteert waarom zijn activiteit de meest nuttige is voor het succes op school. De meest overtuigende groep wint.

8. Leerlingen uit andere groepen kunnen nog extra vragen stellen.

9. Tot slot kan besproken worden welke strategieën leerlingen kunnen helpen bij het leerproces en kan de leraar advies geven over hoe leerlingen wat ze leren in activiteiten buiten de school kunnen linken aan het leren op school. De leerkracht kan eventueel andere activiteiten/hobby's aanbevelen aan groepen, afhankelijk van hun interesses.

Materiaal
Een blad papier en een pen voor elke leerling

Tijd
45 minuten

Leerlingen kunnen hun voorkeuren kenbaar maken via elke soort online **enquêtetool** of op een online **whiteboard**. Deze voorkeuren kunnen worden gebruikt om ze in groepen te verdelen (in brainstormruimten of aparte **breakout rooms**). Een **videotool** kan worden gebruikt om hun ideeën te delen.

Leren XL

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in het begrip en de aanpak van leerlingen van leren, hun leerstrategieën en de INSPANNING die ze (willen) leveren.**

Voor leerlingen

- **reflecteren over hun eigen begrip en hun aanpak van leren.**

Reflecteren over begrip en aanpak van leren kan zelfreflectie en zelfevaluatie stimuleren en zo een groeimindset bevorderen.

1. De leraar vraagt aan elke leerling om individueel de volgende vragen te beantwoorden, op post-its: [De antwoorden op vragen c) en d) houden verband met het leren van iets nieuws op school, tijd: 10 minuten.]

a) Wat betekent 'leren' voor mij? Welke voordelen zie ik in iets 'leren'? [aanpak van leren]

b) Benoem 3 aspecten van leren in het algemeen die je leuk vindt en 3 aspecten die je niet leuk vindt. [leervoldoening]

c) Benoem 3 woorden die het best beschrijven hoe je meestal reageert wanneer je iets nieuws moet leren op school (bv. grammatica, wiskunde, geschiedenis, tekenen, techniek, …). [reactie op leren]

d) Benoem 3 strategieën die je gebruikt of aan anderen zou aanraden om beter iets nieuws te leren op school (bv. grammatica, wiskunde, geschiedenis, tekenen, techniek, …). [leerstrategieën]

2. In groepen van 3-5 bespreken leerlingen hun eigen ideeën en schrijven ze de antwoorden van de groep neer (gebaseerd op gedeelde ervaringen) op een of meer post-its, die vervolgens opgenomen worden in een flipchart en gepresenteerd worden aan de anderen. Als alternatief kunnen groepen hun antwoorden op een meer creatieve manier presenteren, bijvoorbeeld door een video te maken waarin ze gebruik maken van een muziekstijl die ze leuk vinden (bv. rap, slam). [30 minuten]

3. De leraar vat de gepresenteerde ideeën samen door te verwijzen naar overeenkomsten en verschillen en er positief over te reflecteren (door bv. de nadruk te leggen op de effectiviteit van de strategieën afhankelijk van de context), samen met de klasgroep. [5 minuten]

4. Leerlingen worden gevraagd om individueel te reflecteren over hun eigen leerproces, op basis van hun eerste antwoord (1) en de ideeën gepresenteerd in het klasgesprek (2-3), op basis van de volgende vragen: a) Hoe beoordeel ik mijn eigen leerproces tot nu toe? b) Wat kan ik doen om het te verbeteren? (bv. op vlak van attitude, reacties, gebruikte strategieën)? [5 minuten]

Materiaal
Gekleurde post-its
Papier
Pennen
Flipcharts (en ondersteunende flipcharts – Appendix 2)

Tijd
40 minuten

Een online **enquêtetool** kan worden gebruikt om de antwoorden van de leerlingen te verzamelen en te delen. Als alternatief kunnen ideeën op een creatievere manier worden uitgedrukt met behulp van een **(doodle) video-app**. Als je wilt focussen op het versterken van positieve relaties met en tussen de leerlingen, is een online gesprek in een **virtueel klaslokaal** wellicht een betere keuze om het delen van ideeën te vergemakkelijken.

Meet & greet

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de doelen die leerlingen voor zichzelf stellen en hoe hun potentieel SUCCES in verhouding staat tot dat van hun rolmodellen.**

Voor leerlingen

- **het groeipad van anderen als potentiële rolmodellen bespreken.**
- **inzicht verwerven in het succes en het falen van anderen.**
- **het belang bespreken van leren op school als voorbereiding op het professionele leven.**

Succesvolle professionals binnen of buiten de klas kunnen functioneren als rolmodellen voor leerlingen door met hen in dialoog te gaan over hun leerpad (inclusief hun succes- en faalervaringen binnen en buiten de school). De leerlingen bereiden zich voor op een meet & greet door een lijst op te stellen met mogelijke vragen. Deze meet & greet kan bestaan uit een bezoek van een professional aan de klas of leerlingen kunnen de succesvolle professional ook gaan bezoeken op de werkplek, afhankelijk van wat gemakkelijker is voor beide partijen.

Leerlingen maken een poster over de meet & greet, waarbij ze aan de linkerkant het (studeer)loopbaanpad van de professional voorstellen en aan de rechterkant hun eigen toekomstige loopbaanpad.

Aandachtspunten

Bij de keuze van een professional moet de leraar zich ervan bewust zijn dat dit mogelijk kan leiden tot stereotypering van bepaalde beroepen (bv. ‘verpleegster’, ‘zakenman’). Daarnaast is het van belang een realistisch perspectief te bieden aan de leerlingen op basis van hun niveau.

Materiaal

A2-posterpapier

Tijd

Voorbereiding van de poster: 45 minuten
Vragen voorbereiden: 20 minuten
Bezoek: afhankelijk van de gekozen methode

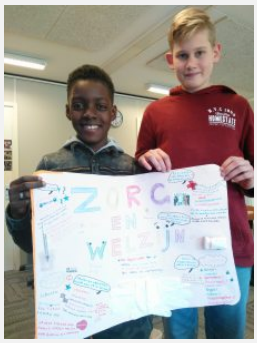

Er zijn twee online versies van deze tool mogelijk. Leerlingen kunnen vragen voorbereiden met behulp van een **online mindmap**. Vervolgens voeren ze een **videogesprek** met een professional. Of de professionals worden gevraagd een video van 5-6 minuten op te nemen waarin ze hun jobactiviteiten aan leerlingen uitleggen. Vervolgens schrijven leerlingen de vraag op en wordt er een **online vraag&antwoordbijeenkomst** georganiseerd. Daarna kan er met een **app voor het maken van online graphics** een **poster** worden gemaakt.

Leerdagboek

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de INSPANNING die leerlingen leveren voor hun schoolwerk, de obstakels die ze tegenkomen tijdens het studeren en hoe ze omgaan met succesvolle rolmodellen.**

Voor leerlingen

- **verzamelen en visualiseren van een waaier aan leerervaringen.**
- **doelen stellen in studeerkeuzes.**
- **de eigen relatie tot langetermijninspanning en studeersucces bespreken.**
- **reflecteren over de eigen leervooruitgang en het leerproces.**

Een leerdagboek stelt een selectie van het leerlingenwerk voor – met reflecties op de leerervaringen – en toont hoe de leerling zich ontwikkelt, leerdoelen behaalt en als persoon groeit. Het is vergelijkbaar met een persoonlijk dagboek maar dan gericht op leren. Leerlingen worden gevraagd om producten zoals afbeeldingen, tekeningen, gedichten, foto's en collages in een dummyboek te delen, te verzamelen, te registreren en te maken. Leerlingen kunnen het bewijs leveren van behaalde doelen of inspirerende voorbeelden van groei en leren visualiseren en inzichtelijk maken door betekenisvolle reflectie.

1. Verzamel foto's van professionele rolmodellen en beschrijf hun loopbaanpad;
2. Verzamel persoonlijke succesvolle studieresultaten (bv. wiskundetoetsen en geef aan waarom ze succesvol zijn);
3. Maak thuis een tekening van je bureau of privékamer waar je je huiswerk maakt;
4. Kopieer en plak, verzamel of teken dagelijks een interessant nieuwsitem, gedurende een volledige week.

Leraars kunnen per les 5-10 minuten spenderen aan het bespreken van de dagboeken van een of twee leerlingen. Ze bevragen leerlingen over hoe ze hun eigen succes of falen zien ten opzichte van deze ervaringen en leggen een verband met een groeimindset.

Materiaal
Analoge dummies zijn goedkoop beschikbaar in (kunst)winkels

Tijd
De tool kan in elk vak en voorafgaand aan elke opdracht gebruikt worden en zal daarbij, afhankelijk van de toepassing, meer of minder tijd in beslag nemen

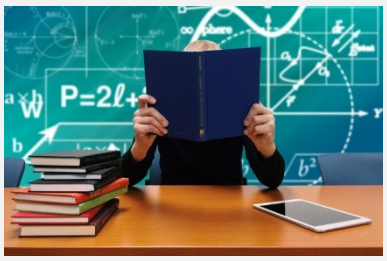

Een tool om documenten met de leraar te delen, kan worden gebruikt om de **online dagboeken** te 'hosten'. Leraars kunnen de voortgang van de leerlingen volgen en leerlingen kunnen (links naar) video's en foto's integreren. Leerlingen kunnen worden aangemoedigd om sculpturen / schilderijen / tekeningen / collages / etc. te maken. Ze kunnen foto's maken van hun creaties en deze uploaden in hun online portfolio. Ze kunnen ook worden gevraagd om een korte video te maken waarin ze uitleggen wat ze hebben gemaakt en waarom.

Naast de meer algemene vragen over leren, kunnen vragen rond de pandemie worden toegevoegd, aangezien dit ongetwijfeld van invloed zal zijn op het leren van de leerlingen. Bijvoorbeeld: heeft de pandemie de manier waarop je leert veranderd? Zo ja, leg dan uit hoe. Wat zijn de belangrijkste problemen die door de pandemie worden veroorzaakt? Wat helpt in deze situatie?

Je team (ken-)merken

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de vaardigheden en kwaliteiten (succesvolle kenmerken) die leerlingen in zichzelf zien.**

Voor leerlingen

- **kwaliteiten in andere leerlingen onderkennen en presenteren in een groepsopdracht.**
- **bespreken hoe de eigen kwaliteiten door anderen beschouwd worden.**

Voorafgaand aan een groepsopdracht presenteren de leerlingen zichzelf en benoemen ze welke kwaliteiten en competenties zij als groep kunnen inbrengen. Maak groepen van 3-5 leerlingen en vraag ze een korte samenvatting te maken van de kwaliteiten van elk groepslid. Medeleerlingen mogen uitsluitend positieve kenmerken, karaktereigenschappen, vaardigheden enz. benoemen. De leerlingen aan wie deze eigenschappen worden toegekend, mogen uitsluitend luisteren. De eindpresentatie vindt plaats door middel van een korte pitch waarin het team enkel de kenmerken opnoemt. Leerlingen kunnen gevraagd worden hun team een logo, moto en/of foto te geven die hun kenmerken verbeeldt.

1. Wat kan de leerling het best?
2. Wat is de beste eigenschap van de leerling?
   Wat is het beste vak op school van deze leerling?

Materiaal
Markeerstiften
A4-papier (om kwaliteiten neer te schrijven) per groep van 3-6 leerlingen

Tijd
15-50 minuten

Aan teams van leerlingen kan worden gevraagd om **sociale media**profielen of een eenvoudige **website** te maken. Leerlingen moeten bewust worden gemaakt van het auteursrecht op afbeeldingen die ze gebruiken en open access foto's of afbeeldingen kunnen beschikbaar worden gesteld via lerarenaccounts op websites die 'gratis afbeeldingen' aanbieden. De leraar en leerlingen kunnen elkaar ontmoeten in een **virtueel klaslokaal** en brainstormruimten of afzonderlijke **breakout rooms** kunnen de samenwerking verbeteren. Voor deze online samenwerking kan een virtueel **whiteboard** worden gebruikt.

Mijn netwerk

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in het netwerk van de leerlingen en hoe ze omgaan met succes (van zichzelf en anderen) binnen dat netwerk.**

Voor leerlingen

- **het eigen netwerk bespreken: ze zijn omringd door anderen (vrienden, familie, klasgenoten, leraars, enz.) die er zijn om hun te helpen.**
- **inzicht verwerven in het gebruik van het eigen netwerk om leerdoelen te bereiken.**
- **inzicht verwerven in de noodzaak om het eigen netwerk voortdurend te updaten.**

Door het hanteren van het netwerkinstrument worden leerlingen zich bewust van het feit dat zij samen met anderen en door anderen (vrienden, familie, klasgenoten, leraars) hun doelen kunnen bereiken. Dit is hun sociale netwerk. Het instrument laat leerlingen reflecteren over de voordelen van een netwerk, de wijze waarop zij dit kunnen vergroten, het belang van bepaalde 'cirkels' in hun netwerk, enz.

De leraar vraagt de leerlingen om na te denken over hun netwerk. De vragen peilen naar zowel personen uit het netwerk binnen de context van de school als daarbuiten. (Zie hieronder voor voorbeeldvragen.)

Leerlingen werken individueel. Ze schrijven de namen van personen uit hun netwerk op post-its en kleven deze op hun roos (zie bij 'Materiaal'). Centraal staan zij zelf en de ringen daarbuiten verduidelijken de afstand tussen hen en de persoon waarmee ze in contact staan. Hoe dichter zij post-its bij het centrum (= zichzelf) kleven, hoe dichter de persoon bij hen staat.

Leerlingen kunnen gebaat zijn bij het bekijken van video's over succesvolle personen en hun netwerk (bv. https://www.youtube.com/watch?v=xeGT5uu_lR0 waarin Billie Eilish praat over de rol die haar familie speelde in haar muziekloopbaan) alvorens ze reflecteren over hun eigen netwerk.

Na hun individuele werk rond de roos kunnen leerlingen uitgenodigd worden om hun (reflecties over hun) netwerk te delen per twee of met de klas.

Voorbeeldvragen (om reflectie te stimuleren):

Met betrekking tot het alledaagse leven:

Wie is belangrijk voor je?

Met wie trek je het meeste op?

Laat leerlingen ook reflecteren over de redenen waarom deze personen zo belangrijk zijn.

Met betrekking tot leerprocessen:

- Welke personen hebben je iets geleerd?
- Naar wie ga je voor hulp/advies?

…

Laat leerlingen ook nadenken over de redenen waarom ze naar deze personen gaan voor hulp/advies.

Met betrekking tot het stellen en behalen van doelen:

- Welke zaken zou je willen leren in de toekomst (welke leerdoelen heb je)?
- Is je netwerk uitgebreid genoeg om je leerdoelen in de toekomst te bereiken?
- Wie heb je nodig om deze doelen te bereiken? Zitten deze personen al in je netwerk? Of moet je ze nog betrekken?

…

Laat leerlingen nadenken over manieren waarop ze deze personen kunnen betrekken zodat ze hun doelen kunnen bereiken.

Materiaal

A3-papier met rozen (Appendix 3)
5-10 post-its per leerling

Tijd

20-30 minuten

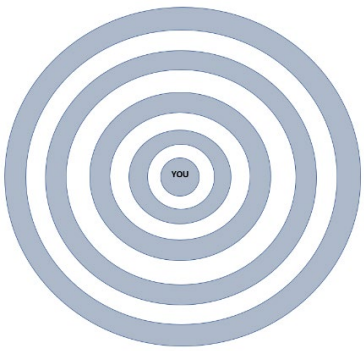

De leraar en de leerlingen ontmoeten elkaar in een **virtueel klaslokaal** en leerlingen visualiseren hun netwerk individueel, waarna ze het resultaat delen. Ze kunnen hiervoor ook een **online portfolio of whiteboard** gebruiken.

Hoe succes eruit ziet …

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in hoe studenten omgaan met hun eigen succes en dat van bekende rolmodellen.**

Voor leerlingen

- **mogelijkheden bespreken om falen om te zetten in succes.**
- **het belang van inspanning en doorzettingsvermogen bespreken.**

1. FOTO'S VAN BEKENDE MENSEN

De leraar toont foto's van bekende personen en stelt de volgende vragen:

- Ken je deze mensen?
- Op welk vlak zijn/waren ze succesvol?
- Wat, denk je, heeft ervoor gezorgd dat ze succesvol werden? Beschikten ze over een aangeboren talent of hebben ze veel moeten opofferen om op dit niveau te komen?

(Als leerlingen de bekende personen in de foto's niet zouden herkennen, kunnen ze ze opzoeken op internet.)

2. VIDEO'S OVER HET 'FALEN' VAN BEKENDE PERSONEN

De leraar toont onderstaande video rond het 'falen' van bekende personen (of een andere video).
Hieronder vind je enkele voorbeelden van video's. Het kan waardevol zijn om op zoek te gaan naar video's die aansluiten bij de lokale context, misschien van lokale mensen, lokaal onderwijs en/of van specifieke onderwijskwesties (bv. dyslexie) die de leerlingen aanspreken.

https://www.youtube.com/watch?v=JNy-XytidOU (bekende 'falers')

https://www.youtube.com/watch?v=jwjGw3BCryI (motiverende video)

3. DISCUSSIE IN TRIO'S

Gebaseerd op vragen in een envelop:
Wat vertelt deze video jou?

Suggesties:

- Had je verwacht dat deze mensen het moeilijk hadden om hun doel te bereiken? Waarom (niet)?
- Welke opties hadden ze bij hun faalervaring?
- Wat zou jij mensen adviseren die willen opgeven?

(2de laag)

- Wat kan je leren van deze verhalen over je eigen schoolloopbaan?
- Kun je een voorbeeld geven van een eigen faalervaring? Hoe ben je ermee omgegaan?

4. DE IJSBERGILLUSIE

Op basis van de voorgaande discussie denkt elk trio na over wat mensen wel en niet 'zien' van hun succes. Ze vullen de ijsbergposter (zie hiernaast) aan met zaken die anderen niet zien van *hun* succes.

(Sommige leerlingen hebben misschien wat hulp nodig bij het benoemen van hun 'succes', van dat waarin ze uitblinken. De leerlingen kunnen gevraagd worden om het 'talent' van hun buur op een post-it te schrijven en dat op hun klasgenoot te kleven als bron van inspiratie voor het puntje van de ijsberg.)
Creatieve leerlingen hebben misschien geen voorbeeldposter nodig. Zij kunnen er zelf een ontwerpen.

5. SLOT

Elk trio toont de eigen poster aan de rest van de klas. Alle onderdelen worden samengevat in een grote poster die in de klas opgehangen kan worden.

Materiaal

Computer en projector (of smartphones van leerlingen)
Video's op *Youtube*
Enveloppen met vragen (zie hierboven)
A4-posters 'Succes is … zoals een ijsberg' (een voor elk trio) (Appendix 4)
A3-poster om in de klas te gebruiken

Tijd

1. 10 minuten
2. 5 minuten
3. 10 minuten
4. 5 minuten
5. 10 minuten

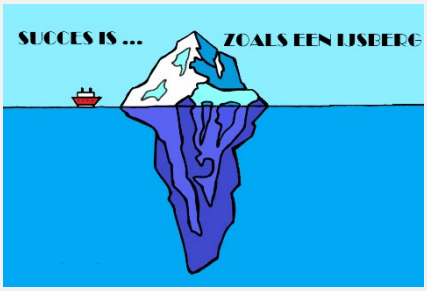

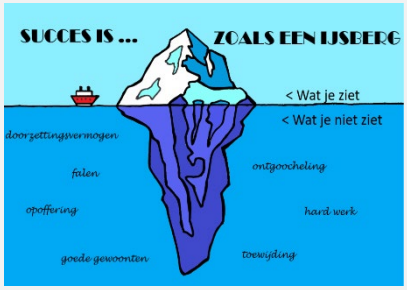

Op een **digitaal whiteboard** kan de leraar een foto van een beroemd persoon plaatsen en kunnen de leerlingen reacties plaatsen. Als alternatief kan een quiz op een **spelgebaseerd leerplatform** worden gebruikt om antwoorden te verzamelen. In **brainstormruimten of breakout rooms** kunnen de leerlingen in kleinere groepjes de vragen in 3. beantwoorden. Ze vullen vervolgens hun poster digitaal aan of maken zelf een poster en delen de posters in een **virtueel klaslokaal**.

Brief aan een leeftijdsgenoot

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de leerstrategieën van leerlingen rond FALEN en hoe ze ermee omgaan.**

Voor leerlingen

- **reflecteren over de eigen leermoeilijkheden/-uitdagingen en de manieren waarop ermee omgegaan wordt/werd.**
- **reflecteren over moeilijkheden/uitdagingen in andere situaties in het leven (zowel van zichzelf als van leraars en leeftijdsgenoten).**

Moeilijkheden en falen zien als onderdelen van ieders leren, zelfs dat van rolmodellen zoals leraren, kan de leerlingen in staat stellen om hun eigen faalervaringen beter te accepteren en ze te zien als kansen op persoonlijke groei. Daarbij worden leren van fouten en het verbeteren van leerstrategieën gestimuleerd.

1. De leraar deelt met de leerlingen een eigen ervaring met het worstelen met leren, op een moment dat de leraar even oud was als de leerlingen, door een brief voor te lezen waarin een leermoeilijkheid besproken wordt (zie voorbeeld in Appendix 5a, in te vullen door de leraar). [5 minuten]

2. Leerlingen schrijven een postkaart (zie Appendix 5b) waarin ze verwijzen naar a) een situatie waarin ze het moeilijk hadden terwijl ze iets nieuws leerden (tijdens dit of vorig schooljaar), b) hoe ze die situatie ervaarden en c) welke strategieën ze gebruikt hebben om die te overwinnen.
De postkaart is geadresseerd aan een hypothetische toekomstige leerling (bv. iemand die naar de school komt tijdens het volgende schooljaar), om die persoon advies te geven over hoe ze het best omgaan met gelijkaardige situaties. [15 minuten]

3. De postkaarten worden aan de leraar gegeven, die maximum 3 exemplaren luidop voorleest (zonder de schrijver bij naam te noemen) en een klasgesprek start over a) gelijkaardige leermoeilijkheden die de andere leerlingen meegemaakt hebben en b) mogelijke manieren om ermee om te gaan. [15 minuten]

4. Leerlingen worden ten slotte uitgenodigd om een antwoord neer te schrijven op volgende vragen (zonder deze te delen):

a. Hoe houden deze verhalen verband met mijn eigen ervaring?
b. Wat kan ik ervan leren en hoe pas ik dit toe wanneer ik in de toekomst op school leer? [5 minuten]

Materiaal
Papier
Pennen
Template voor de leraar (Appendix 5a)
Template voor de leerlingen (Appendix 5b)

Tijd
40 minuten

De leraar maakt een **e-mailadres** aan voor de 'toekomstige student', bijvoorbeeld futurestudent@gmail.com. Leerlingen sturen hun e-mail naar dit adres. Als alternatief kunnen leerlingen e-mails naar elkaar sturen of de leraar betrekt echte ‘jongere’ leerlingen bij de opdracht.

De leraar en de studenten kunnen elkaar ontmoeten in een **virtueel klaslokaal** om ideeën en reflecties uit te wisselen en een debriefing te houden. Ze kunnen hun kaart op een **virtueel whiteboard** schrijven en deze delen.

Falen maakt je wijs

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de 'FAALervaringen' van leerlingen (obstakels in hun leerprocessen) en hoe ze ermee omgegaan zijn.**

Voor leerlingen

- **bespreken hoe 'faalervaringen' nuttig kunnen zijn en dat er op een productieve manier mee omgegaan kan worden.**
- **zelf kunnen omgaan met falen.**

Faalervaringen zijn constructief als we weten hoe we ze kunnen benutten. Niemand wordt geboren als expert. Alleen door veel fouten te maken en daarvan te leren, kunnen we beter worden in iets. We moeten aanvaarden dat iets mislukt is, de redenen zoeken en trachten die redenen aan te pakken zodat we niet opnieuw falen.

Iedereen ervaart op bepaalde vlakken in het leven wel eens falen. Het maakt niet uit wie we zijn, we voelen allemaal teleurstelling en frustratie als we falen. We moeten ons echter niet laten ontmoedigen door deze bittere gevoelens. Het omkeren van deze emoties in iets positiefs stelt ons in staat om de obstakels die voor ons liggen te overwinnen. Zodra we weten wat onze blunders zijn, kunnen we ze achter ons laten en het leerproces voortzetten.

Deze activiteit toont aan dat iedereen wel eens falen ervaart en dat elke faalervaring een groeikans is. Met die wijsheid kan falen worden beheerst en aangepakt. Het is aan ons om die kans aan te grijpen.

ACTIVITEIT 1 – DISCUSSIE ROND FALEN

De leraar verdeelt de klas in groepen van 4 of 5 leerlingen.

1. Elke leerling krijgt een stuk papier en pennen in verschillende kleuren (bv. roze/rood voor wijsheid/succes en blauw/groen voor falen).
2. Leerlingen trekken een lijn in het midden van het blad. De ene kant van het blad krijgt de titel "falen", de andere kant "wijsheid".
3. Iedereen schrijft enkele faalervaringen uit het verleden op in de faalkolom (max. 5). Het falen kan zowel op school (bijvoorbeeld het falen op een test) als buiten (het vergeten van de verjaardag van een vriend) hebben plaatsgevonden. Het is niet verplicht om de faalervaringen te delen met anderen. De leerlingen mogen ze gerust voor zichzelf houden. Het belangrijkste is dat iedereen er een aantal heeft.
4. Dan schrijven de leerlingen in de wijsheidskolom de lessen die ze dankzij dat falen hebben geleerd. Dit deel zal nadien wél met de groep gedeeld worden. De leerlingen moeten uitleggen wat ze geleerd hebben en waarom dit belangrijk was.
5. Elk lid van de groep deelt hun wijsheid met de anderen. Ze verzamelen alle wijsheden van de groep. Lukt het misschien om sommige wijsheden te clusteren? Een vrijwilliger noteert de gevonden wijsheden.
6. De vrijwilligers vertellen de klas de wijsheden van hun groep. Andere klasgenoten kunnen een discussie voeren en vragen stellen.
7. Uiteindelijk kan de leerkracht uitleggen dat deze faalervaringen in de toekomst achterwege kunnen blijven zolang we ons de "wijsheid" die we hebben opgedaan herinneren.

(Vrij gebaseerd op de activiteit "failure toss" in Downing, Skip. *On Course Facilitator's Manual*, Cengage Learning.)

[20 minuten].

ACTIVITEIT 2 – PRAKTISCHE ACTIVITEIT ROND FALEN

1. Elke leerling krijgt vijf vellen papier en een rol papierplakband. Ze hebben 10 minuten de tijd om een zo hoog mogelijke toren te bouwen met papier en tape. De toren moet op zichzelf staan. De hoogste stabiele structuur wint het spel.
2. Na de bouw van de torens vraagt de leerkracht de leerlingen om na te denken over het spel. Was iedereen in staat om de toren in één keer te bouwen? Welke problemen hebben ze ondervonden? Hoe vaak hebben ze gefaald om oplossingen te vinden? Zijn ze nu beter in staat om papieren torens te bouwen?
3. Er volgt een korte discussie over de opdracht.
4. Vervolgens stelt de leerkracht dat de toren een metafoor is voor succes op school. Welke problemen hebben ze? Hoe kunnen ze die problemen overwinnen om de toren van succes te bouwen?
5. Na de eerste discussie vraagt de leerkracht de leerlingen om groepen van vier of vijf te maken.
6. De leerlingen hebben weer vijf vellen en tape, maar deze keer moeten ze samen een grotere toren maken.
7. De leerkracht leidt dan een laatste discussie over het belang van samenwerking en teamwerk en de faalervaringen die we kunnen tegenkomen in groepsopdrachten. [30 minuten]

ACTIVITEIT 3- ALGEMENE BRAINSTORM

Ten slotte bespreekt de leraar, op basis van de discussie en de praktische activiteit, samen met de leerlingen de belangrijkste zaken die onthouden moeten worden.

Materiaal

Activiteit 1: blad A4-papier en pennen in verschillende kleuren (bv. groen en rood) voor elke leerling
Activiteit 2: 5 bladen A4-papier en plakband voor elke leerling.

Tijd

45 minuten

We stellen een alternatieve online ‘praktische activiteit’ voor: verdeel leerlingen in groepen van 4-5. In elke groep wijst de leraar een persoon aan die de taak hardop zal voorlezen. Elke groep werkt in zijn eigen **virtuele ruimte / vergadering**. Belangrijke regel: de leerling die de instructies ontvangt, mag deze niet aan de anderen laten zien. Leerlingen in de groep mogen bespreken wat en hoe ze moeten tekenen en de begrippen uitleggen maar ze mogen elkaar de tekeningen niet laten zien terwijl ze ze maken.

De instructies zijn:
1. Luister eerst naar alle instructies voordat je begint met tekenen.
2. Je tekent een geometrische figuur in de linkerbovenhoek van de pagina.
Teken eerst de schuine zijde van de linkerbovenhoek en vorm een gelijkbenige driehoek tussen die schuine zijde en de linkerbovenhoek van de pagina. De schuine zijde is ongeveer 10 centimeter lang.
3. Het horizontale been loopt parallel aan de bovenrand van de pagina en is ongeveer 7 centimeter lang.
4. Werk de driehoek af door een derde been toe te voegen dat verticaal loopt, parallel aan de linkerrand van het vel.

Na het tekenen vergelijken de leerlingen hun tekeningen met die van anderen in de groep. Vervolgens bespreken ze de vragen uit het tweede punt. In een virtueel klaslokaal zegt de leraar samen met de hele klas dat de hoek van de driehoek recht moet zijn (90 graden). Ze bespreken de moeilijkheden die de leerlingen tegenkwamen bij het tekenen van de figuur en hoe ze die hebben opgelost. De rest van de activiteit blijft hetzelfde.

F.A.I.L.

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de 'F.A.I.L.ures' ('First Attempts In Learning') van de leerlingen en hoe ze ermee omgaan.**

Voor leerlingen

- **bespreken dat aan succes vaak falen vooraf gaat.**
- **inspanning als belangrijke factor in het leerproces bespreken.**

Mensen met beperkte kennis zijn kwetsbaar in de huidige samenleving. Het is daarom belangrijk om op school zo veel mogelijk te leren en op die manier een solide kennisbasis op te bouwen. Die kennisbasis zal mee helpen om veerkrachtige, kritische volwassenen te worden.

1. FAIL = FIRST ATTEMPT IN LEARNING

De leerlingen worden verdeeld in groepen van 4-5 en denken na over de vragen op de placemat (zie 'Materiaal' en Appendix 6a). Deze gaan over iets buiten de school waar ze goed in zijn geworden: een vaardigheid, competentie, ...

De vragen:

- Waar ben je goed in?
- Wat heb je gedaan om dat te verwezenlijken?
- Heb je ooit gefaald terwijl je probeerde?
- Waardoor bleef je volhouden?

2. CREATIEVE OUTPUT (optioneel)

Leerlingen maken in hun groepje een motiverende poster, puzzel, cartoon, ... over falen en inspanning. Voorbeelden kunnen worden getoond maar creatieve leerlingen hebben vast geen voorbeelden nodig.

Materiaal

Een placemat per groep (Appendix 6)
Voorbeelden van posters (optioneel)
1 A3-blad per groep

Tijd

1. 10 minuten
2. 40 minuten

De leraar en de leerlingen ontmoeten elkaar in een **virtueel klaslokaal** en de leerlingen vullen anoniem een **online sjabloon** van de placemat in. Een **virtueel whiteboard** kan worden gebruikt om de creatieve output van de groepen te delen.

Gedeelde strijd

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de manier waarop leerlingen omgaan met OBSTAKELS in het leerproces.**

Voor leerlingen

- **bespreken hoe iedereen moeilijkheden ondervindt op school.**
- **nuttige manieren bespreken om om te gaan met moeilijkheden bij het leren, gedeeld door en met anderen.**

Leerervaringen en -moeilijkheden delen kan leerlingen in staat stellen om obstakels te zien als deel van het leerproces en om te zoeken naar meer effectieve strategieën om nieuwe dingen te leren, samen met anderen. Dat proces kan bijdragen aan een groeimindset.

1. In groepen van 3-5 worden leerlingen gevraagd te a) reflecteren over een of twee voorbeelden van leermoeilijkheden op school die ze ervaarden (gedeeld met alle groepsleden) en die te presenteren aan de klas, b) de redenen voor die moeilijkheden te identificeren en c) de vinger te leggen op maximum 4 strategieën die ze zouden voorstellen om de moeilijkheden te overwinnen, gebaseerd op hun eigen ervaringen, en die uit te leggen.
Groepen kunnen dit presenteren door hun antwoorden op flipcharts te schrijven, of op een creatievere manier door een lied te maken in een muziekstijl die ze leuk vinden (met of zonder choreografie) of door een kort toneelstukje op te voeren waarin de situatie wordt getoond.
[20 minuten voorbereiding + 35 minuten presentaties (allemaal)]

2. Ten slotte worden de leerlingen gevraagd om na te denken over een leermoeilijkheid die ze recent hebben ervaren of momenteel ondervinden op school en een tekening te maken (of tekst te schrijven) over:
   a) hoe ze ermee omgaan/-gingen;
   b) in hoeverre die hun leervaardigheden en/of houding ten opzichte van school beïnvloedt/dde;
   c) in hoeverre ze de leerstrategieën gepresenteerd door de groepen (of andere die ze zich kunnen herinneren) kunnen gebruiken om met de leermoeilijkheid om te gaan.

Dit hoeft niet gedeeld te worden met de klasgroep. [10 minuten]

Materiaal
Papier
Pennen
Flipcharts

Tijd
65 minuten

Bijeenkomsten in **virtuele klaslokalen** en aparte kamers / **breakout rooms** kunnen worden gebruikt om het klaslokaal en groepsactiviteiten na te bootsen.

Reflectieboom

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de manier waarop leerlingen omgaan met FALEN in het leerproces.**
- **Inzicht verwerven in hoe collega's omgaan met falen in hun eigen/professionele leven.**

Voor leerlingen

- **leermoeilijkheden en steun bespreken.**
- **reflecteren over de steun in hun zoektocht naar meer efficiënte leerstrategieën.**

Moeilijkheden en falen zien als deel van ieders leren kan leerlingen in staat stellen om ze beter te accepteren en ze te zien als mogelijkheden tot persoonlijke groei en verbetering, waarbij het leren van fouten en het verbeteren van leerstrategieën worden aangemoedigd.

1. De leraar vraagt elke leerling om individueel een diagram rond leermoeilijkheden in te vullen (bv. "De reflectieboom" – Appendix 7).
   a) de belangrijkste leermoeilijkheid (binnen of buiten de school) die de leerling of iemand die ze kennen ervaart/ervaarde [boomstam],
   b) twee redenen voor die leermoeilijkheid [boomwortels],
   c) twee concrete, succesvolle manieren om die leermoeilijkheid te overwinnen [kruin van de boom].

Elke leerling geeft het diagram af aan de leerkracht.
[20 minuten]
Tijdens dezelfde week vraagt een andere leraar aan de eigen leerlingen om hetzelfde te doen.

2. Gedurende de volgende les (bv. de week erop) krijgen de leerlingen een diagram ingevuld door een leerling van een andere klas, waarop ze positieve en/of constructieve feedback geven om die leerling te helpen de moeilijkheid te overwinnen. De feedback moet gebaseerd zijn op hun persoonlijke en, meer specifiek, succesvolle leerervaringen.
[20 minuten]

3. In de volgende les (bv. op het einde van diezelfde week) krijgen alle leerlingen hun reflectieboom terug en wordt er een klasgesprek gehouden over de voorgestelde oplossingen en leerstrategieën die gegeven en ontvangen werden.
[20 minuten]

Leraars kunnen de opdracht ook zelf uitvoeren. Een uitwisseling tussen leraars kan vertrouwelijk gebeuren door, bijvoorbeeld, de reflectieboom en de feedback op die van andere leraars te posten in een doos in de leraarskamer.

Materiaal

“De reflectieboom” (Appendix 7)

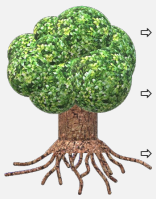

Tijd

60 minuten in totaal

20 minuten per sessie

+ 20 minuten voor informele uitwisseling tussen leraars

Leerlingen en de leraar ontmoeten elkaar in een **virtueel klaslokaal** voor de klasactiviteiten en leerlingen gebruiken een virtueel **whiteboard** om een **online ‘reflectieboom’ -sjabloon** in te vullen.

Storytelling

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in het informele leren van de leerlingen buiten de school (bv. door FEEDBACK of zelfreflectie).**

Voor leerlingen

- **vormen van informeel leren bespreken.**
- **het verband tussen formeel en informeel leren leggen.**

Deze tool kan gebruikt worden als een inleiding op de tool Van buiten naar binnen.

1. Individueel: leerlingen worden gevraagd om tenminste 6 verschillende dingen op te noemen die zij hebben geleerd en die heel belangrijk voor hen waren. Dit kan verband houden met:
   - Personen die je iets geleerd hebben
   - Je familie/gezin
   - Omgaan met emoties
   - Je vrije tijd
   - Voor of tijdens het reizen
   - Van een boek, film, kunst of internet

2. Gevraagd wordt om hier iets over te vertellen. Dit kan in de vorm van een gedicht, stripverhaal, verhaal of vlog. Als alternatief kunnen leerlingen een reeks sleutelwoorden rond succesvol leren opschrijven.

3. Iedere leerling beantwoordt de vragen:
   - Wat heb ik geleerd? Over de wereld, de ander en mezelf?
   - In hoeverre is dat wat ik geleerd heb vandaag de dag nog steeds van belang?

4. De leraar nodigt iedere leerling uit om zijn verhaal te delen, luidop voorlezend, al is het maar in een of twee zinnen.

5. Leerlingen werken in tweetallen en identificeren zichtbare leermomenten in hun verhalen: leerdoelen, nieuwe dingen uitproberen, het plannen van stappen, experimenteren, aanpassen en het krijgen van feedback. Dit delen zij met anderen. In sommige klasgroepen zullen sleutelmomenten in het leerproces door de leraar geïntroduceerd moeten worden.

5. Leerlingen reflecteren individueel op de ervaring en maken er aantekeningen over: Wat waren leerervaringen die overeenkomstig waren met schoolervaringen? Welke ervaringen vind jij het belangrijkst voor het leren? Hoe kan je ervoor zorgen dat je deze zaken meeneemt op school en hoe kan school of iemand anders je hierin ondersteunen?

Materiaal
Post-its
Notitieboeken
Flipcharts.

Tijd
90 minuten

(de oefening is gebaseerd op “Autobiographical Methodologies as Support for Learning" by Andrea Ciantar)

Leerlingen schrijven over hun leerervaringen in een document dat ze kunnen delen en dat doen ze in een **virtueel klaslokaal**.

Groeigesprekken

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de sterktes en zwaktes van de leerlingen (en hoe ze omgaan met UITDAGINGEN) in de context van een evaluatie.**

Voor leerlingen

- **reflecteren over hun sterktes, zwaktes en toekomstplannen, op een creatieve manier.**
- **hun sterktes en zwaktes bespreken.**

Deze tool stelt leerlingen in staat te reflecteren over hun sterke maar ook zwakke eigenschappen en na te gaan op welke creatieve manier zij hier in de toekomst mee om kunnen gaan. Te vaak ontvangen leerlingen hun beoordelingen zonder hierbij na te denken (te reflecteren) over wat goed ging en wat beter kan en waarom zij het op deze specifieke wijze hebben aangepakt.

Met de leerling een 'groeigesprek' aangaan kan een goed alternatief zijn voor cijfers of een andere vorm van formatieve beoordeling. Hierbij rijst de vraag of altijd cijfers nodig zijn om de resultaten van de leerling te verbeteren.

Stap 1: Laat de leerlingen hun hand op een A4-pagina tekenen.

Stap 2: Elke vinger verwijst naar een vraag. Studenten noteren hun antwoord op de vraag in elke vinger.

Stap 3: Houd een 'groeigesprek' op basis van de tekeningen van de leerlingen.

De leraar kiest de context van dit reflectiemoment. Hebben de vragen bijvoorbeeld betrekking op een toets, een taak, een reeks toetsen, een trimester, een specifiek onderwerp, ...?
Ook kunnen de voorgestelde vragen worden aangepast aan de specifieke behoeften van de leraar of de klasgroep. Leraars kunnen kiezen aan welke vinger ze tijdens het gesprek bijzondere aandacht besteden.

- **Duim**: Wat is goed gegaan? Wat zijn mijn sterke punten / kwaliteiten?
- **Wijsvinger**: Waar wil ik heen?
- **Middelvinger**: Wat ging er mis?
- **Ringvinger**: Welke dingen zijn belangrijk voor mij? (waarden)
- **Pink**: In welke dingen ben ik nog 'klein'? Wat moet ik nog leren?

De voorgestelde vragen kunnen een basis vormen voor verschillende soorten 'groeigesprekken':

- een discussie tussen leraar en leerling;
- een groepsdiscussie.

Suggesties voor het begeleiden van groeigesprekken:

- focus op de 'nog niet'-benadering;

denk na over mogelijkheden voor 'overdracht' (bv. hoe kunnen sterke punten / kwaliteiten worden gebruikt om doelen in andere contexten te bereiken, misschien buiten scholen?).

Materiaal
A4- of A3-vellen papier

Tijd
+- 30 minuten

Leerlingen tekenen de hand online, in een **teken-app**, en ze kunnen gevraagd worden om het resultaat te delen op een online **whiteboard**, dat deel kan uitmaken van de ‘groeigesprekken’ in een **virtueel klaslokaal**.

Voorgevormde reflectie

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de manier waarop leerlingen kijken naar hun ontwikkeling op school en de UITDAGINGEN die ze daarbij tegenkomen.**

Voor leerlingen

- **hun opvattingen uitdrukken over persoonlijke ontwikkeling op vlak van leren.**

1. INDIVIDUEEL

Iedere leerling wordt gevraagd om met een gekleurd blad een vorm te maken. Deze vorm moet de eigen ontwikkeling op school symboliseren (ondersteun deze met verschillende voorbeelden indien nodig). Leerlingen kunnen scheuren, proppen, vouwen maar mogen geen schaar of ander gereedschap gebruiken. (Pas deze werkvorm aan aan het niveau van de leerlingen. Aarzel niet om ze, indien nodig, wel een schaar te laten gebruiken.)

2. GROEPSWANDELING

Leerlingen lopen rond in het klaslokaal totdat zij paren gevormd hebben. Hierna laten zij elkaar het werk zien en vertellen hoe zij het begrip 'ontwikkeling' zien in de context van school. Iedere leerling spreekt met drie verschillende andere leerlingen.

3. GROEPSGESPREK

Leerlingen beantwoorden de vraag: waar op school wordt ontwikkeling zichtbaar en hoe ziet die er dan uit?

4. OP INDIVIDUEEL NIVEAU

Leerlingen reflecteren individueel over de vragen: Hoe zag mijn ontwikkeling eruit in de afgelopen twee weken? Waar ben ik tevreden over?

Aandachtspunt:

Als leerlingen geen succeservaringen hebben gehad op school, kunnen zij de vraag misschien niet goed beantwoorden en produceren zij misschien negatieve symbolen van ontwikkeling. Het is aan de leraar om leerlingen te laten nadenken over aangename leerervaringen en te laten praten over een mentale verandering in die situatie.

Materiaal

Gekleurde vellen A4-papier

Tijd

30 minuten

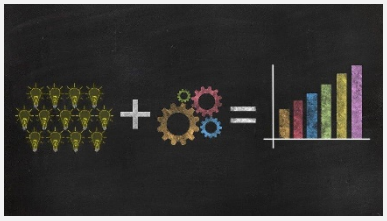

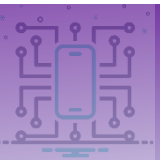

De leraar kan de instructies opnemen in een **video**, aan de leerlingen vragen hun antwoorden op de reflectievragen op te nemen, met behulp van een **audio-opname-app**, en een foto van hun creatie te uploaden op een virtueel **whiteboard**. Ze kunnen in plaats daarvan ook een **teken-app** gebruiken.

Train je brein

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de kennis van leerlingen van de kneedbaarheid van het brein.**
- **inzicht verwerven in de strategieën/activiteiten die leerlingen gebruiken om zichzelf UIT TE DAGEN en de extra inspanningen die ze leveren om ervoor te zorgen dat hun hersenen zich ontwikkelen.**

Voor leerlingen

- **de kneedbaarheid van het brein en de impact van leerinspanningen op hersenontwikkeling bespreken.**

Door in contact te komen met bewijs rond hoe de hersenen reageren op nieuwe stimuli en hard werken, wordt voor leerlingen de kneedbaarheid van intelligentie zichtbaar en kunnen ze zich bewust worden van de waarde van inspanning bij het leren, samenhangend met een groeimindset.

1. De leraar toont twee video's over groeimindset en de voordelen van het leren van nieuwe zaken voor de ontwikkeling van de hersenen (neuroplasticiteit en het effect van inspanning). [5 minuten]
   (bv. https://www.youtube.com/watch?v=u3uIsRjai68 https://www.youtube.com/watch?v=CrpA_o0AGY8)

2. Er volgt een klasdiscussie rond de kneedbaarheid van intelligentie en de voordelen van leren en inspanning voor de eigen ontwikkeling en succes, gebaseerd op de video('s) en de ervaringen van de leerlingen.
   [15 minuten]

3. Individuele opdracht – De leraar vraagt aan de leerlingen om zichzelf drie vragen te stellen en die elke dag te beantwoorden, gedurende een week (om besproken te worden de week erop).
   De leerlingen kunnen hun antwoorden neerschrijven op individuele opdrachtblaadjes (zie Appendix 8), of ze inspreken aan de hand van bijvoorbeeld een smartphone.
   a) Welke activiteiten/gebeurtenissen zorgden er vandaag voor dat mijn brein kon groeien (waren bijvoorbeeld uitdagend of zorgden ervoor dat ik extra inspanningen moest leveren)?
   b) Hoe kan ik die activiteiten/gebeurtenissen nog uitdagender maken zodat mijn brein nog meer kan groeien?
   c) Op welke manieren heb ik mezelf uitgedaagd?

Materiaal
Computer (met internettoegang)
Individueel invulblad (Appendix 8)

Tijd
25 minuten

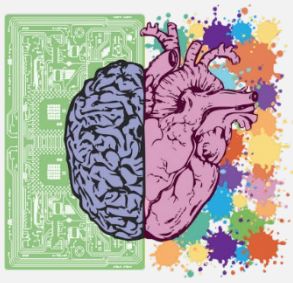

De klassikale activiteit kan plaatsvinden in een **virtueel klaslokaal**. De overige activiteiten kunnen doorgaan bij de leerlingen thuis, individueel.

De groeiketting

DOELEN

Voor leraars

- **inzicht verwerven in de doelen die leerlingen zichzelf stellen en hoe ze omgaan met UITDAGINGEN.**

Voor leerlingen

- **hun vooruitgang bijhouden;**
- **bespreken hoe vooruitgang wordt geboekt door een stapsgewijze aanpak;**
- **haalbare doelen stellen die rekening houden met tijd;**
- **studeren een deel van de dagelijkse routine maken.**

Regelmatig oefenen is een voorwaarde voor succes. Door herhaling kunnen leerlingen zich concentreren op de vakken die ze op school leren en hun vaardigheden ontwikkelen. Door uit te gaan van waar ze de dag ervoor vertrokken zijn, kunnen leerlingen voortbouwen op hun studie uit het verleden en steeds beter worden. De beste manier om ervoor te zorgen dat er vooruitgang wordt geboekt, is door de gewoonte om te studeren.

Bij een groeimindset ligt de nadruk op continue inspanning en doorzettingsvermogen. Eigenwaarde en een positieve kijk op de toekomst zijn noodzakelijk maar moeten worden gecombineerd met een houding die zich richt op de inzet van de leerlingen.

Een vooruitgangskalender laat ons zien hoeveel werk we in een bepaalde periode hebben gedaan. Het is een visuele weergave van een continu proces van zelfverbetering. Elke dag is een kans om dichter bij het einddoel te komen. Door de kalender elke dag in te vullen, kunnen we langzaam werken aan het bereiken van onze doelen.

Een bijkomend doel van deze activiteit is het stellen van correcte en haalbare doelen. Te ambitieuze plannen kunnen leiden tot faalervaringen en ontgoocheling.

1. De leraar vraagt de leerlingen om zich een doel te stellen voor het einde van de maand (of het einde van het semester, schooljaar, enz.). De leerling zal proberen dat doel aan het einde van die periode te bereiken door zich voortdurend in te spannen.
Dit doel kan samenhangen met schoolactiviteiten. De doelstelling is leerlingen aan te moedigen om hun vooruitgang bij te houden. Leerlingen kunnen voor deze uitdaging als ze willen ook een leuke uitdaging kiezen.

2. Elke leerling belooft om per dag een bepaalde tijd te besteden aan het doel.
Een doel kan zijn ‘Ik leer tellen tot 25 in het Spaans.’ en de belofte ‘Ik zal elke dag 15 minuten oefenen op tellen in het Spaans.’. Grappigere voorbeelden kunnen zijn ‘Ik zal alle namen van ChampionsLeaguewinnaars uit het hoofd leren.’, ‘Ik zal de eerste vijftig getallen van Pi uit het hoofd leren.’, ‘Ik zal kunnen deelnemen aan de wiskundeolympiade.’, enz.

3. De leraar moet ervoor zorgen dat de leerlingen realistische en goed gedefinieerde doelen stellen. Concrete doelen maken het gemakkelijker om de vooruitgang te meten. (bv. "Ik zal leren hoe ik x op piano moet spelen").
Leraars kunnen ook voor zichzelf doelen stellen en deelnemen aan het spel.

4. Om de leerlingen te stimuleren, kan de leerkracht een prijs uitreiken aan degenen die hun doel bereiken. De klas kan samen beslissen wat de leerlingen winnen. Als alternatief kan een prijs worden toegekend aan de klas als geheel als een bepaald aantal leerlingen slaagt.

5. De leraar geeft elke leerling een kalender voor elke week (zie Appendix 9). Leerlingen duiden elke dag na het einde van de training aan dat ze klaar zijn aan de hand van een teken.

6. Onder het teken schrijven de leerlingen de taken die ze die dag voor hun doel hebben uitgevoerd of een moeilijkheid die ze ervaren hebben. De volgende dag kunnen ze proberen om die moeilijkheid te overwinnen.
De leerlingen worden aangemoedigd om elk vak te vullen en zo de groeiketting verder te zetten.

7. Op het einde van de maand brengen ze hun weekkalenders mee naar de klas en vergelijken ze die met die van klasgenoten en die van de leraar.
De klas kan een Whatsapp-groep/ een Facebook-pagina/ een Instagram-account aanmaken waarin ze hun vooruitgang kunnen delen.

8. Op het einde van de maand proberen de leerlingen aan te tonen dat ze hun doel bereikt hebben door hun nieuwe vaardigheden te tonen voor de klas.

Materiaal
Elke maand vier kalenders met vakjes voor elke leerling (zie Appendix 9)

Tijd
30 minuten, elke week te herhalen

Apps waarin leerlingen **mindmaps** en andere **grafische afbeeldingen** kunnen **ontwerpen**, stellen hen in staat om hun eigen tijdlijn te creëren en tekeningen, afbeeldingen,… toe te voegen. In een **virtueel klaslokaal** kunnen de leraar en de leerlingen met elkaar communiceren.

Appendix 1 – VAN BUITEN NAAR BINNEN

Definities

Van **formeel leren** is er sprake wanneer de leerprocessen plaatsvinden in een **georganiseerde** en **gestructureerde** omgeving en expliciet als leren worden aangeduid. Bijvoorbeeld in termen van doelstellingen, tijd of middelen. Het gaat hier over geplande leeractiviteiten. Voorbeelden zijn (beroeps)opleidingen, cursussen, trainingen, workshops, congressen, studiedagen en lezingen. Het resultaat van formeel leren is vaak een diploma, getuigschrift of leerbewijs.

http://hrwijs.be/thema/formeel-en-informeel-leren

Bij **informeel leren** (incidenteel leren) wordt er geleerd als 'toevallig neveneffect'. Leren gebeurt spontaan en vaak niet bewust. Een leerproces dat voortvloeit uit de dagelijkse activiteiten die verband houden met het werk, het gezin of de vrijetijdsbesteding. Dit **leren** wordt niet georganiseerd of gestructureerd in termen van doelstellingen, tijd of leerondersteuning.

http://hrwijs.be/thema/formeel-en-informeel-leren

Van **non-formeel leren** spreekt men bij activiteiten die niet expliciet als leren zijn omschreven maar die toch een belangrijke leercomponent inhouden. Is aan een activiteit bewust een leercomponent toegevoegd dan is er sprake van **semi gestructureerd leren**.

http://hrwijs.be/thema/formeel-en-informeel-leren

Appendix 2 – LEREN XL

1) Wat betekent ‘leren’ voor mij? Welke voordelen zie ik in iets ‘leren’?

2) Benoem 3 aspecten van leren in het algemeen die je leuk vindt en 3 aspecten die je niet leuk vindt.

3) Benoem 3 woorden die het best beschrijven hoe je meestal reageert wanneer je iets nieuws moet leren op school (bv. grammatica, wiskunde, geschiedenis, tekenen, techniek, …).

4) Benoem 3 strategieën die je gebruikt of aan anderen zou aanraden om beter iets nieuws te leren op school (bv. grammatica, wiskunde, geschiedenis, tekenen, techniek, …).

Appendix 3 – MIJN NETWERK

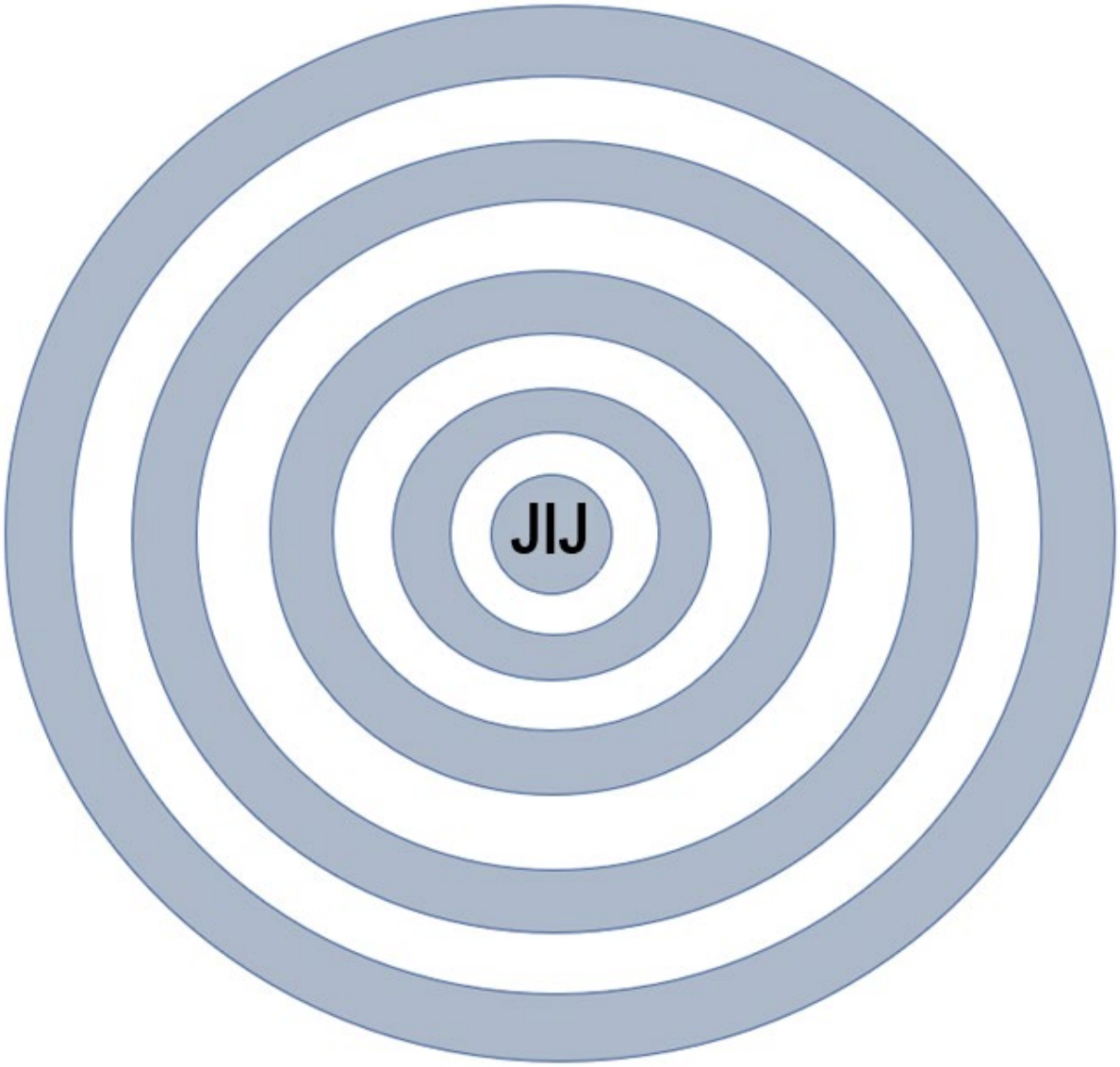

Appendix 4 – HOE SUCCES ERUIT ZIET …

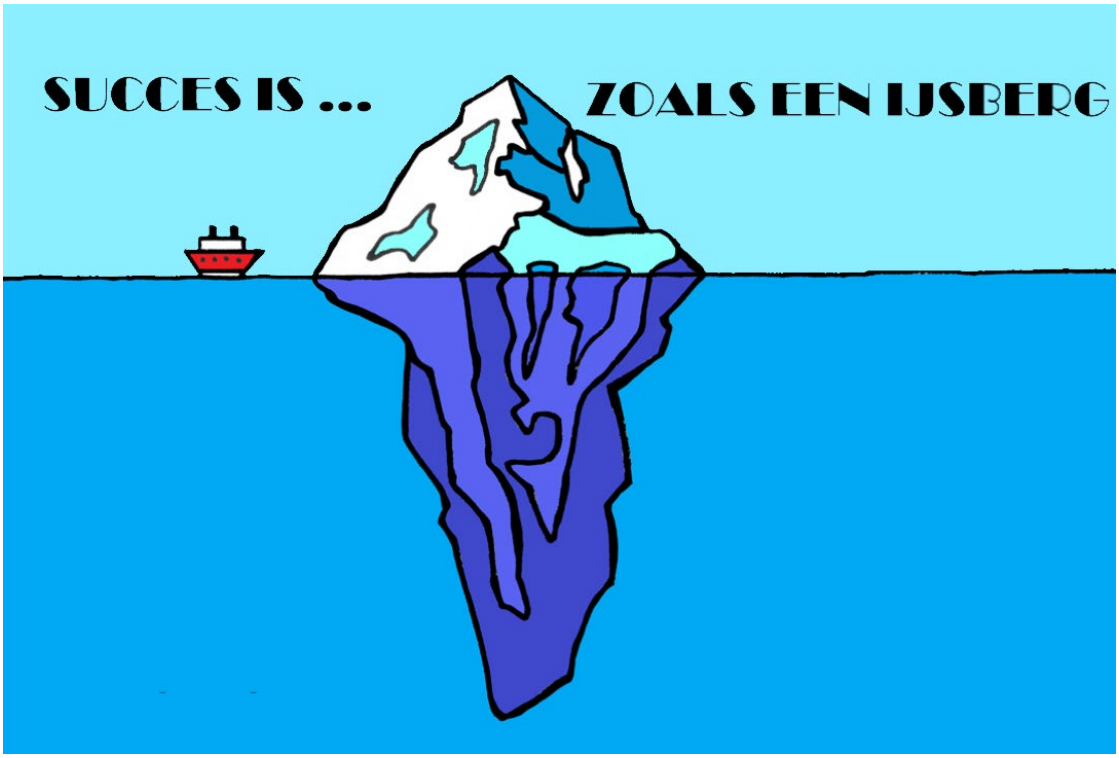

Printvriendelijke versie:

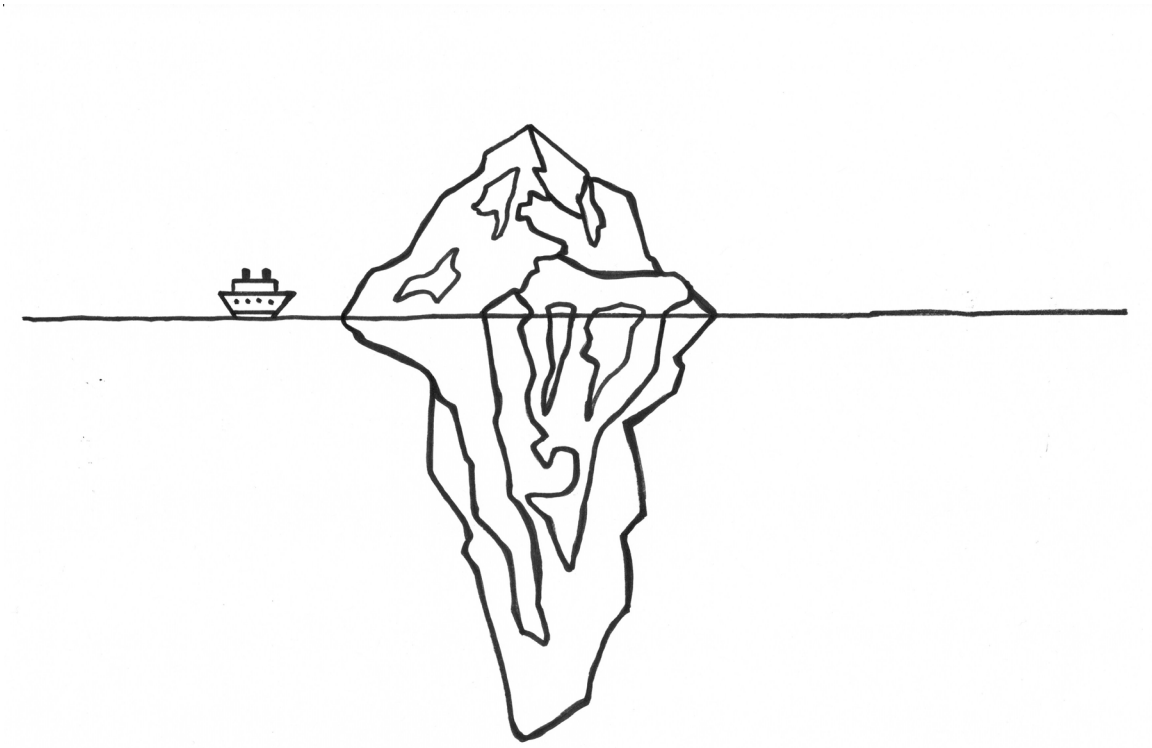

Appendix 5a – BRIEF AAN MIJN LEEFTIJDSGENOTEN (leraarversie)

Appendix 5b – BRIEF AAN MIJN LEEFTIJDSGENOTEN (leerlingversie)

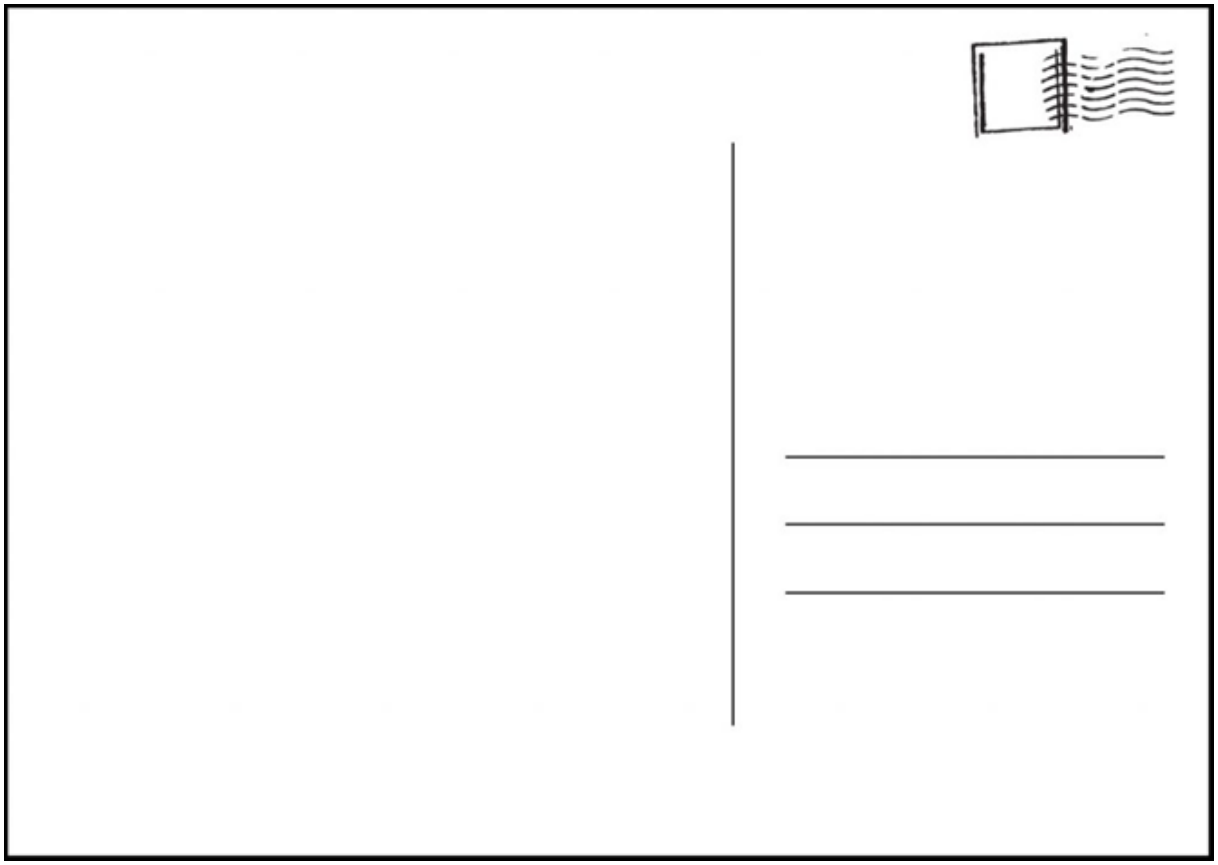

Appendix 6a – F.A.I.L.

Appendix 7 – REFLECTIEBOOM

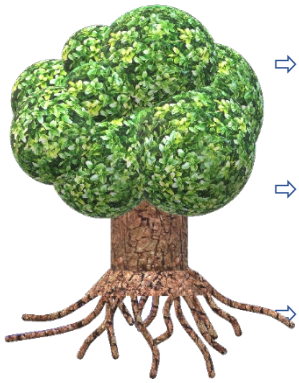

⇨ De beste manier(en) om de moeilijkheid te overwinnen

⇨ De belangrijkste leermoeilijkheid (binnen of buiten de school)

⇨ Redenen voor de leermoeilijkheid

Appendix 8- TRAIN JE BREIN

VRAGEN:

a) Welke activiteiten/gebeurtenissen zorgden er vandaag voor dat mijn brein kon groeien (waren bv. Uitdagend/waarbij ik extra inspanningen moest leveren)?
b) Hoe kan ik die activiteiten/gebeurtenissen nog uitdagender maken zodat mijn brein nog meer kan groeien?
c) Op welke manieren heb ik mezelf uitgedaagd?

ANTWOORDEN:

Maandag

1. …
2. …
3. …

Dinsdag

1. …
2. …
3. …

Woensdag

1. …
2. …
3. …

Donderdag

1. …
2. …
3. …

Vrijdag

1. …
2. …
3. …

Zaterdag

1. …
2. …
3. …

Zondag

Appendix 9 – DE GROEIKETTING

maandag					
dinsdag					
woensdag		OPMERKINGEN			
donderdag					
vrijdag					
zaterdag					
zondag					